

რიცხვთა სიმბოლიკა

ნესტან სულავა

«შვიდის» სიმბოლიკის შესახებ «ვეფხისტყაოსანში»

„ვეფხისტყაოსანში“¹ ყურადღებას იქცევს და ცალკე განხილვას მოითხოვს ინდოეთის შვიდი სამეფოს რეალურობისა და მეტაფორულობა-სიმბოლურობის საკითხი. ინდოეთში შვიდი სამეფოს არსებობა უძველეს მისტიერიას ასახავს, რასაც საფუძვლად უდევს მითოსური, ისტორიული და ლიტერატურული მონაცემები ქვეყნის შვიდი სამეფოსაგან შედგენილობის შესახებ. ამ მოდელს შეესაბამება ინდოეთის სამეფოც, რომელიც შვიდი სამეფოსაგან შედგება, მათგან ექვსს ფარსადანი ფლობს, მეშვიდეს – სარიდანი. აგრეთვე, ამ მოდელში ქრისტიანული მსოფლმხედველობა და საქართველოს ისტორიული სინამდვილეც იკითხება. მასში ღრმა და ფარული ცოდნაა კოდირებული, საიდუმლო მეტაინფორმაციას შეიცავს, რაც, ერთი მხრივ, რიცხვთა სიმბოლიკას, მეორე მხრივ, ენიგმატურ ხელოვნებას უკავშირდება.

„შვიდი“ საკრალურ რიცხვთა რიგს განეკუთვნება. შვიდის საკრალურობა სამგვარი სააზროვნო სისტემით წარმოჩნდება: 1. კოლექტიური ცნობიერების გამოვლინების კვალობაზე: მითოლოგიური და ფოლკლორული მონაცემებით; 2. რელიგიური, კერძოდ, ქრისტიანული მსოფლმხედველობით, რაც ბიბლიურ-ევანგელურ და აპოსტოლურ სწავლებებს ემყარება; 3. ისტორიული, რაც საქართველოს ისტორიული წარსულის სახისმეტყველებითადაა გააზრებით წარმოიდგინება. ინდოეთის შვიდ სამეფოში რიცხვი „შვიდი“ საიდუმლო მეტაინფორმაციის შემცველია. სწორედ ინდოეთის მეშვიდე სამეფოა უაღრესად მნიშვნელოვანი, ვინაიდან დანარჩენი ექვსი სამეფოს მომავალი მან უნდა განსაზღვროს. შვიდი მრავალმხრივ საკრალური რიცხვია. ფარსადანი დაკავშირებულია ექვსთან, სარიდანი – მეშვიდესთან. „მეშვიდე“ თავისი თვისებრიობით, არსობრივი მნიშვნელობით უპირატესია ექვსზე, მაგრამ ექვსი და მეშვიდე ერთმანეთის გარეშე საკრალურობას, მისტიურ ღირებულებას კარგავენ, ისინი ერთადაა საკრალურობისა და ენიგმურობის მატარებელი. ამგვარი გააზრება რიცხვთა მითოლოგიურ სისტემასა და ფოლკლორულ მონაცემებს ემყარება.

„ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის სწორი ინტერპრეტაციისათვის აუცილებელია რიცხვთა მისტიური, სიმბოლური მნიშვნელობის გათვალისწინება. რიცხვთა მისტიური, სიმბოლური მნიშვნელობის განსაზღვრის დასაბამი უძველესი მის-

¹ ესარგებლობთ „ვეფხისტყაოსნის“ შემდეგი გამოცემით: შოთა რუსთველი, ვეფხისტყაოსანი, I, ტექსტი ძირითადი ვარიანტებით, კომენტარებით და ლექსიკონითურთ, ა. მანიძისა და ა. ბარამიძის რედაქციით. თბ., 1966.

ტერიებიდან, რწმენა-წარმოდგენებიდან, მითებიდან, ანტიკური ფილოსოფიიდან და ლიტერატურიდან მომდინარეობს. ვ. ტოპოროვმა აღნიშნა, რომ არქაულ ტრადიციებში ნუმეროლოგიას იმგვარ სიტუაციებში იყენებდნენ, რომლებსაც საკრალური, „კოსმიური“ მნიშვნელობა ენიჭებოდა, რადგან რიცხვი აღიქმებოდა სამყაროს სახედ და, აქედან გამომდინარე, მისი განვითარების ციკლურ სქემაში პერიოდული აღდგენის საშუალებადაც დესტრუქციული ქაოტური ტენდენციების გადასალახავად [1, 629]. პითაგორასა და პითაგორელების რიცხვთა მისტიკური მოძღვრების მიხედვით, რიცხვი საგანთა საიდუმლოს გულისხმობს, ხოლო მსოფლიო ჰარმონია ღვთის შემოქმედების ნაყოფად არის მიჩნეული. პითაგორამ და მისმა მიმდევრებმა თეოგონიის პროცესი სწორედ რიცხვთა თეორიას დაამყარეს. შვიდსიმიანი საკრავის შვიდი ბგერით იქმნება მელოდია, რომელიც შვიდ ფერს, შვიდ პლანეტას შეესაბამება [2, 83-93]. ე. შიურემ პითაგორასა და პითაგორელთა შეხედულებების ანალიზის საფუძველზე განაცხადა, რომ რიცხვი „სამი“ ღვთაებრივ არსს გამოხატავს, რიცხვი „ოთხი“ – ღმერთისა და ადამიანის ურთიერთმიმართებას, რომელიც ღვთის არსის გამომხატველი „სამისა“ და ადამიანის პიროვნულობის აღმნიშვნელი ერთის ჯამია. მათი შეკრებით, ანუ, ღვთაებრივი არსისა, ერთი მხრივ, და ღმერთისა და ადამიანის ურთიერთმიმართების შეკრებით, მეორე მხრივ, მიიღება რიცხვი „შვიდი“, რომელიც ანტიკურ აზროვნებაში ადამიანის ღმერთთან შერწყმას აღნიშნავს [3].

ვ. ტოპოროვმა მხატვრულ ლიტერატურაში რიცხვთა პოეტიკის ორი მიმართულება გამოყო: 1. ამ მიმართულების საფუძველი პითაგორელთა მათემატიკური ესთეტიკის ძირითად პრინციპად იღებს საწყისს, რომლის მიხედვით სილამაზის არსი რიცხვთა შინაგან ურთიერთობაშია დამალული; 2. მეორე უდიდესი და წამყვანი ფიგურა ნეტარი ავგუსტინეა, რომელიც თავის არაპითაგორულ იდეაში ათანხმებს პლატონისა („ტიმოუსი“) და პლოტინეს თვალსაზრისს რიცხვებისა და ჰარმონიის თაობაზე [1, II, 631]. მანვე აღნიშნა, რომ მილერის მიერ „მაგიურ ციფრად“ სახელდებული 7 ახასიათებს სამყაროს ერთიანობის იდეას და უკავშირდება მსოფლიო ხის აგებულებას, მისი აღწერილობის თანახმად; მისი სიმბოლიკა უმეტესწილად გამოიხატება ზღაპრებში შვიდი გმირის, შვიდი ძმის, შვიდი ღის და ა. შ. იპოდემურ-პარადიგმული სახეებით, რის გამოც იგი მითოპოეტურ სამყაროში უნივერსალურ ციფრად არის აღიარებული. ეს ციფრი სამყაროს სტრუქტურისა და მასში ადამიანის ორიენტაციის წესების რეპროდუცირების საფუძველად გვევლინება [1, II, 630-631].

ე. ჩხეიძემ განიხილა რიცხვთა შესახებ მითოსურ და ფოლკლორულ აზროვნებაში არსებული მონაცემები, რომელთაგან დავიმოწმებ შეხედულებებს „შვიდის“ შესახებ. ძველი ეგვიპტელები, შუმერები, ბაბილონელები, ქალდეელები „შვიდს“ უკავშირებდნენ ბუნების, კოსმოსის, ყოველდღიური

ცხოვრების და სხვა მნიშვნელოვან მოვლენებს. იგი საკრალურ ციფრად მიიჩნეოდა [4, 436]. ქართულ ფოლკლორში „შვიდი“ საუკუნეთა მანძილზე სიმბოლურად გაიაზრებოდა: „შვიდი ღლე და შვიდი ღამე“, „შვიდი მაისის წვიმა“, „შვიდი ნაწნავი თმა“, „შვიდი ცა“, „შვიდი მხარი მათრახი“, „შვიდი ჯამი მარგალიტი“. „შვიდი მაისის წვიმა“, – წერს მკვლევარი, – სამეურნეო, აგრარული ლექსია, რომელიც ვედრებაა ამინდის ღვთაებისადმი. ხალხი შვიდი მაისის წვიმას მაგიურ ძალას ანიჭებდა. ამ ღლეს ქალები ფერხულს აბამდნენ და ლექსებს მღეროდნენ, მათი რწმენით: „შვიდ მაისს რომ შვიდი ძირი ყანა იდგეს, შვიდი მაისის წვიმა მოხვდეს, მაინც ყანად იქცევა“ [4, 436].

უნდა ითქვას, რომ „შვიდი“ ყოველთვის არ ქმნის დადებით კონოტაციებს. კერძოდ, ვახტანგ კოტეტიშვილმა ხალხური ლექსის „იაენანას“ კომენტირებისას აღნიშნა, რომ ამ ლექსის მიხედვით „შვიდი“ უბედურების სიმბოლოა და მის საფუძვლებს ბაბილონურ თქმულებათა წიაღში ხედავს [5, 325]. იგი ბაბილონური „შვიდი ავი სულის“ შესაბამისია. მიუხედავად ამისა, ქართულ ხალხურ ტრადიციებში რიცხვ „შვიდს“ ძირითადად მაინც დადებითი სიმბოლური ფუნქცია აქვს დაკისრებული.

შვიდის საკრალურობა და დადებითი კონოტაციურობა ბიბლიური პრონოეტული სახისმეტყველებითაც აიხსნება. ნუმეროლოგიური მსოფლმხედველობის მიხედვით, ექვსისა და ერთის ჯამი, ანუ შვიდი, იღუმალებისა და ცოდნის წინააღმდეგობრიობაა [1, 630]. ბიბლიური შესაქმის პროცესი ღმერთმა ექვსი ღლის განმავლობაში განახორციელა, ხოლო მეშვიდე ღლეს დაისვენა. კვირის მეშვიდე ღლე ღვთისაა. ე. ი. მეშვიდე ღლე განსხვავებულია, წინა ექვსთან დაპირისპირებულია, იგი დიდი სიახლეა, რადგან მეშვიდე ღლეს თვისებრივად განსხვავებულ ქმედებას აქვს ადგილი. ოღონდ სრულყოფილება ვერ მიიღწევა ერთ-ერთის უგულებელყოფით. სისრულისათვის ერთიანობაა აუცილებელი. ბიბლიაში „შვიდის“ სიმბოლიკა ერთ-ერთი წამყვანია; ამ თვალსაზრისით ყურადღებას იქცევს წარღვნის ეპიზოდი, წარღვნისა, რომლის შესახებ უფალმა მართალი ნოე გააფრთხილა და მოსამზადებლად შვიდი ღლის ვადა მისცა, რათა კიდობანში შესულიყო. უფლის ნებით ნოეს სახლის შვიდი წევრი, „ყოველი წმინდა პირუტყვიდან შვიდ-შვიდი“ (უწმინდურთაგან – ორ-ორი) შევიდა კიდობანში, რათა სიცოცხლე გაგრძელებულიყო და სამყარო განახლებულიყო. ე. ი. ორი ეპოქა გამოიყოფა: წარღვნამდელი და წარღვნისშემდგომი, რაც თავისთავად მიუთითებს განახლების აუცილებლობას. ორმოცი ღლის განმავლობაში წვიმა, წყლის მოქცევა-მიქცევას 150-150 ღლე დასჭირდა, მწვერვალის გამოჩენიდან ორმოცი ღლის შემდეგ ნოემ ყორანი გაუშვა წყლის დონის შესამოწმებლად, ხოლო ყორნის გაშვებიდან შვიდი ღლის შემდეგ მტრედი გაუშვა, რომელმაც წარღვნის დასრულების ნიშნად ზეთისხილის რტო მოუტანა. ისევე შვიდი ღლის შემდეგ კი

ხელმეორედ გაგზავნილი მტრედი აღარ მობრუნდა, რაც წარღვნის საბოლოო დასრულების ნიშანი იყო. ასევე, სიმბოლურ ფუნქციას იძენს ეგვიპტეში მოსაველიანობა-მოუსაველიანობისა 7-7 წელი, რაც ღვთის ნებითვე იყო განგებული. საგულისხმოა ისიც, რომ სოლომონის ტაძარი შვიდ სვეტს ემყარება, რომელთაგან უმთავრესია მეშვიდე, ბოლოს აღმართული, იგი ცხოველი სვეტია, ცხოველი სვეტი კი საღვთო ჭეშმარიტებაა, საღვთო სიბრძნეა, წმინდა სიბრძნეა. საზოგადოდ, შვიდი სვეტი სიბრძნისა და ჭეშმარიტების დასაყრდნობია, საფუძველია.

უაღრესად მნიშვნელოვანი და კონცეპტუალურია იოანეს სახარებასა და გამოცხადებაში ექვსისა და მეშვიდის სიმბოლური გააზრება¹. „ექვსი“ უკანასკნელ ჟამს განახორციელებს, „მეშვიდე“ სიახლის მიჯნაზე მღვარი რიცხვია; იესო ქრისტემ პირველი სასწაულის განხორციელებისას კანაში ქორწილში ექვს სარწყულში ჩაასხმევინა წყალი, რომელიც მეშვიდეში გადასხმისას ღვინოდ გარდასახა და სუფრაზე უკვე „კეთილი ღვინო“ მიიტანეს (ი. 2, 6-10). მაცხოვარმა კაპერნაუმში სწეული „მეშვიდე ჟამს“ განკურნა (ი. 4, 52); შაბათს, ასევე მეშვიდე დღეს, განკურნა უძლურიც (ი. 5, 9). საგანგებოდაა მოხმობილი მეშვიდე ჟამი და მეშვიდე დღე, როგორც განახლების, სიცოცხლისაკენ მიბრუნების დღეები. „გამოცხადებაში“ „შვიდის“ სიმბოლიკა, რომელიც აპოკალიპსური რიცხვია, ისევ და ისევ ღვთის განგებას, ღვთის წინასწარგანზრახულებას უკავშირდება. სახისმეტყველებითია შვიდი ბეჭდის ახსნა, ვინაიდან მეშვიდე ბეჭდის ახსნისას თვისებრივად განსხვავებული რამ ხდება (გამოცხ. 8, 1). ასევე, მეშვიდე ანგელოზის საყვირის ხმაზე უნდა აღსრულებულიყო ღვთის საიდუმლო (გამოცხ. 10, 7). მეშვიდე ანგელოზთანაა დაკავშირებული იმ ქმედების აღსრულება („იქმნა“), რასაც დანარჩენი ექვსი ანგელოზის ქმედება შეიცავდა (გამოცხ. 16, 17). ახალი აღთქმა აღიარებს შვიდ საიდუმლოსა და შვიდ ნიჭს სული წმიდისა; აგრეთვე, შვიდ მოწყალეობას ხორციელ საქმეთა და შვიდი მოწყალეობათა საქმენი სულიერნი; წმიდა წერილში ზნეობის ერთ-ერთ მთავარ განმსაზღვრელ თვისებებად მიჩნეულია შვიდი მომაკვდინებელი ცოდვის განმწმენდელი — შვიდი სათნოება; აღსანიშნავია ისიც, რომ მთავარანგელოზთა რიცხვი საკრალური ციფრით — შვიდით// ცხრით განისაზღვრება.

ეფრემ მცირის მიერ სამოციქულო წიგნთა თარგმანებებისათვის დართული იამბიკო შვიდის სიმბოლიკის საფუძველზე სამოციქულო წიგნთა ერთიანობას ასახავს. დავიმოწმებ ტექსტს:

სახედ სიბრძნისა გიწესს: მოვედ და შევედ
და განიცადე წიგნი სამოციქულომ,

¹ „ახალი აღთქმის“ ტექსტების ციტირებისას ვისარგებლეთ ახალი აღთქმამ, საქართველოს საპატრიარქოს გამოც., თბ., 1995.

ვითარ მოქმედებს მას შინა იატაკად
 ლუკა საქმესა ქრისტეს მოციქულთასა,
 და იაკობ და პეტრე იოვანეთურთ
 შეუდგმენ შუდთა სუეტთა იუდაის თანა,
 ხოლო სართულსა მისსა პავლე შეამკობს
 მენაკებითა ოქრო-ცხებულებითა,
 რაჟთა შუდობად კათოლიკეთად დაჰრთოს
 ებისტოლეთა მიერ მრჩობლ შუდუულთა
 ამათი თუსად განმასაკუთრებელი,

უფალო, თუსად შენდა განისაკუთრე [6, 497].

ეფრემი თავის სახისმეტყველებას აფუძნებს სოლომონის იგავთა წიგნზე:
 „სიბრძნემან იშენა თავისა თუსისა სახლი, და ქუეშე შეუდგნა მას შუდნი
 სუეტნი“ (იგავ. 9, 1).

ერთ-ერთი ღმრთისმშობლისანი იესო ქრისტეს მოვლინებას უხილავი,
 შემოქმედი ღმერთის, წმიდა სამების მიერ შემდეგნაირად აღწერს: „რაჟამს
 იხილა უხილავმან შემოქმედმან ქმნული ჯელთა თვისთამ უწყალოდ წარ-
 ტყუენული, აღიძრა მოწყალებითა და შუდთა მათ სამყაროთა სიმალლენი სი-
 ბრძნით მოდრიკნა. და გარდამოხდა სიბრძნე იგი და სიტყვამ მამისამ ქუეყანად
 დაემკვდრა სიმდაბლით საშოსა შენსა“ [7, 831].

ყოველივე ზემოთქმული ადასტურებს „შეიდის“ სიმბოლურ მნიშვნელობას
 დროსა და სივრცეში ბიბლიური ტექსტებისა და საღვთისმეტყველო ლიტერა-
 ტურის მიხედვით.

„შეიდის“ სიმბოლური გააზრება დასტურდება „მოქცევამ ქართლისამში“,
 რომელშიც მეექვსე დღე და მეექვსე ჟამი კერპთა შემუსერის დღე და ჟა-
 მია, ისევე როგორც სახარებაში მეექვსე დღე და მეექვსე ჟამია ჯვარცმის
 დღე და საათი. „მოქცევამს“ ეს სიმბოლიკა არმაზულ ეპოქას ამთავრებს
 საქართველოში, ხოლო მეშვიდე უკვე ქრისტიანულ ეპოქას იწყებს, ე. ი.
 მეექვსე-მეშვიდე დღით მინიშნებულია ძველი ეპოქის დასასრული და ახლის
 დასაწყისი. უთუოდ მნიშვნელოვანია ღვთის განგებითა და მადლით, წმინდა
 ნინოს ლოცვით სვეტიცხოვლის ტაძრის მეშვიდე სვეტის აღმართვა; იგი არის
 უდიდესი, საკვირველი და თვისებრივად ყველაზე მნიშვნელოვანი სვეტი, რად-
 გან უფლის კვართს ეყრდნობა.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ ძველ საქართველოში საგანმანათლებლო სისტემა,
 ბიზანტიის მსგავსად, შეიდის სიმბოლიკას, ტრივიუმ-კვადრივიუმის პრინციპს
 ემყარებოდა.

„შეიდის“ სიმბოლიკა „ვეფხისტყაოსანში“ სხვადასხვა კონტექსტში სხვა-
 დასხვა მხატვრული ფუნქციით მუღავნდება. პოემაში შეინიშნება ის როლიც,
 რომელიც რიცხვს, კერძოდ, ციფრ „7“-ს ჰქონდა მითოპოეტურ სამყაროში.

ამ თვალსაზრისით ყურადღებას იქცევს ავთანდილის მიმართვა შვიდი მნათობისადმი¹, რასაც, აგრეთვე, ეხმიანება ქაჯეთის ციხეზე საომრად მიმავალი სამი გვირის შესახებ თქმული: „მათ სამთა შვიდნი მნათობნი ჰფარვენ ნათლისა სვეტითა“ (1408/1409).

ყოველივე ზემოთქმული იმას ადასტურებს, რომ „ვეფხისტყაოსანში“ შემთხვევით არ არის მოხმობილი ინდოეთის შვიდი სამეფო. აქვე ერთ მნიშვნელოვან ფაქტზე უნდა გავამახვილოთ ყურადღება. ვფიქრობ, მცირეოდენ დაზუსტებას საჭიროებს სამეცნიერო ლიტერატურაში გავრცელებული თვალსაზრისი იმის შესახებ, რომ ინდოეთის შვიდი სამეფოს წინასახე საქართველოში შვიდი სამთავროს არსებობა უნდა ყოფილიყო. სწორედ ბიბლიური მონაცემების, „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ცნობების საფუძველზე უნდა აღმოცენებულიყო საქართველოში შვიდი სამთავროს არსებობის შემცველი თვალსაზრისი. დავით აღმაშენებლის ეპიტაფიის ადრინდელი, თავდაპირველი ტექსტი, რომელიც ეპიტაფიის ავტორის ხელიდან უნდა ყოფილიყო გამოსული – თორმეტის სიმბოლიკას: „ვის ნაჭარმაგევს მეფენი თორმეტნი პურად დამესხნეს“, რომელიც მაცხოვრისა და თორმეტი მოციქულის, საიდუმლო სერობის ევანგელურ სიმბოლიკა-მეტაფორას გულისხმობს; ხოლო მეორე ვარიანტი, უფრო გვიანდელი – „ვის ნაჭარმაგევს მეფენი შვიდნივე პურად დამესხნეს“ – შვიდის სიმბოლიკას ემყარება. საისტორიო წყაროები, განსაკუთრებით კი შოთა რუსთველის თანამედროვე საისტორიო თხზულება „ისტორიანი და აზმანი შარავანდელთანი“ ძალიან ხშირად ახსენებს საქართველოში შვიდი სამეფოს არსებობას. აკაკი წერეთლის ცნობილი სიტყვებიც: „შვიდ სამთავროს მოგვაგონებს მოელვარე ის შვიდფერი“, – ამავე მეტაფორული და ალუზიური გამომსახველობითაა შთაგონებული. ივანე ჯავახიშვილმა „შვიდის“ შესახებ თავისი შეხედულება გამოთქვა მონოგრაფიაში „ქართული სამართლის ისტორია“, რომელშიც მან ეს ციფრი არ მიიჩნია სინამდვილედ და იგი მხოლოდ ბედნიერ რიცხვად აღიარების გამო არის საისტორიო თხზულებებში აქცენტირებული² [9, 182-183;

¹ მიუხედავად იმისა, რომ ავთანდილის მიმართვის შესახებ შვიდი მნათობისადმი მდიდარი სამეცნიერო ლიტერატურა შეიქმნა, პრობლემა მაინც მოითხოვს კვლევას ქრისტიანული ღვთისმეტყველების თვალსაზრისით. ვფიქრობ, რომ გასათვალისწინებელია ქრისტიანულ ლიტერატურაში გამოთქმული შეხედულებანი ცათა შესახებ, რომელთაგან შვიდი სწორედ იმ მნათობთა ცადაა მიჩნეული, რომლებსაც მიმართავს ავთანდილი. ამჯერად აქ მხოლოდ სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონის მონაცემებს დავიმოწმებ [8, II, 328-329].

² ივანე ჯავახიშვილი წერდა: „რიცხვი 7, რასაკვირველია, სინამდვილეს არ შეესაბამება და თუ პატარა სამეფოებსაც ჩავთვლით, მეტიც გამოვა, ხოლო შეიდად აქ იმიტომ არის ნაანგარიშევი, რომ ბედნიერ რიცხვად ითვლებოდა და სხვაგანაც ამ მოსაზრების გამო შეიდად ანგარიშობდნენ ხოლმე. უფრო საგულისხმო ყველა ზემოთ მოყვანილ მაგალითში ის ცხადი გარემოებაა, რომ საქართველო მისი ძლიერების ხანაშიც რამდენისავე სამეფოსაგან შეერთებულ სახელმწიფო სხეულად ითვლებოდა, თუმცა ერთი გვირგვინის მბრძანებლობის ქვეშ“ [9, 182-183]. ამავე მონოგრაფიის მეორე წიგნშიც საქართველოს შვიდი სამეფოსაგან შედგენის საკითხი „ისტორიანი და აზმანი შარავანდელთანის“ მიხედვით ასე შეაფასა: „თამარ მეფის მამის სიკვდილის შემდეგ ისტორიკოსის სიტყვისამებრ „შემყრელთა

10, 92-93]. ასევე, კ. კეკელიძე აღმოსავლური ლიტერატურის განხილვისას აღნიშნავდა, რომ შვიდი სამეფოს შესახებ თვალსაზრისი უფრო სიმბოლურია, ვიდრე რეალური [11, 170-171]. ვიქტორ ნოზაძემ „შვიდს“ მრავალმხრივი ფუნქცია დააკისრა, მათ შორის უფრო ასტროლოგიური. თუმცა საბოლოო დასკვნაში შვიდი წმინდა რიცხვად აღიარა. მისი სიტყვით: „რიცხვს „შვიდი“ მსოფლიო მნიშვნელობა ჰქონდა და იგი ვით წმიდა რიცხვი, ქვეყნიერების ყოვლადობისა და მთლიანობის გამომსახველი იყო. „შვიდი“ გახდა უმაღლესი ძალის გამოხატულებად და ბედნიერების აღმნიშვნელად“ [12, 338-341]. ისტორიკოსთა ნაწილი შვიდი სამეფოს არსებობას საქართველოში რეალურად მიიჩნევს (ა. კიკვიძე). ნ. ხაზარაძემ შვიდის სიმბოლიკის ასახსნელად საჭიროდ მიიჩნია მითოსურ, ფოლკლორულ, საღვთისმეტყველო, ლიტერატურულ და ეთნოგრაფიულ მონაცემთა გათვალისწინება [13, 165].¹

ინდოეთის მეშვიდე სამეფოს შეერთება ექვს სამეფოსთან ინდოეთის მოწესრიგებისაკენ გადადგმული პირველი ნაბიჯია, რაც ღვთის განგებულებით განისაზღვრა. სარიდანმა ღვთის ნებითა და პიროვნული თავისუფალი არჩევანით გადაწყვიტა ქვეყნის გაერთიანება, რაც შოთა რუსთველის პოლიტიკური დეოლოგიური და მსოფლმხედველობრივი შეხედულებების გამოხატულებაა. სარიდანის მეშვიდე სამეფო გახდა „მეშვიდე სვეტი“, ანუ უმთავრესი და ქვეყნის განახლების საწინდარი. თუმცა მან თავისი ამ ნაბიჯით თავის მომავალ მემკვიდრეს სამეფო უფლება და ტახტი დაუკარგა.

ღვთის განგებით ტარიელი უნდა გახდეს გაერთიანებული ინდოეთის სამეფო ტახტის მფლობელი; ინდოეთის სახელმწიფოებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე, ტარიელმა დაბადებამდე დაკარგა სამეფო უფლებები, მაგრამ იმის გამო, რომ ქვეყნის გაერთიანება და ამის შედეგად მისი გაძლიერება აუცილებელი და გარდუვალი იყო, ტარიელმა თავად უნდა იბრძოლოს მეფობისათვის, სამეფო უფლების მოსაპოვებლად.

ფარსადანის მიერ ტარიელის შვილად აყვანა და აღზრდა ტარიელს კიდევ

შვიდთავე ამის სამეფოსა“ დიდებულებმა მოახსენესო და სხვ... მაშინდელი ტერმინოლოგიით სამეფოები თითქოს ჯერ ისე არსებობდნენ, თუმცა ისინი ყველა უკვე ერთ ხელმწიფეს ემორჩილებოდნენ. ყურადღების ღირსია, რომ ისტორიკოსი ზემოჩამოთვლილ შემთხვევებში მხოლოდ რიცხვს-კი არა ხმარობს, არამედ მრავლობითს, და ამბობს ხოლმე „სამეფონი“, შვიდი სამეფოო. როდესაც საქართველოს სახელმწიფოს მთლიანად აღნიშვნა უნდოდათ, მაშინ ტერმინად ხმარობდნენ ხოლმე „ყოველი სამეფო“ [10, 92-93].

¹ ნანა ხაზარაძე წერს: „ქართლის ცხოვრების I-II ტომებში წარმოდგენილ თხზულებებში „შუღ“-ი და „შუღ“-კომპონენტებიანი რიცხვითი სახელები უმთავრესად საკრალური სიმბოლიკით ხასიათდება“. მისი დასკვნით, „შვიდის საკრალიზაციის სათავეები არა მხოლოდ ძველი და ახალი აღთქმის წიგნებში, ჰაგოგრაფიულ და კიბნოგრაფიულ ლიტერატურაშია საძიებელი, არამედ ქართველთა უძველეს, წინაქრისტიანულ რწმენა-წარმოდგენებშიც, რომელთა რეკონსტრუქციას დიდად უწყობს ხელს საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი არქეოლოგიური მონაპოვარი, ბერძენ-რომაულ ავტორთა ცნობები, ქართული ფოლკლორის ნიმუშები, ხატოვანი სიტყვა-თქმანი და, რასაკვირველია, ეთნოგრაფიული კვლევა-ძიების შედეგად დაგროვილი უნიკალური მასალა“ [13, 165].

ერთხელ აძლევს სამეფო უფლებების მოპოვების შესაძლებლობას. მაგრამ ნესტან-დარეჯანის დაბადების შემდეგ მან მეორედ დაკარგა სამეფო უფლება და ამიერიდან მის მოსაპოვებლად თავად უნდა იბრძოლოს. ორგზის სამეფო ტახტდაკარგულმა ტარიელმა თავად უნდა მოიპოვოს ინდოეთის სამეფო ტახტი და გაერთიანებული ინდოეთის მეფის ასული ნესტან-დარეჯანი. ყოველივე ეს კი ხდება ღვთის განგებით, „რამეთუ არაეინ ჩუენგანი თავით თვისით მოკულების“ (პრომ. 14, 7). ტარიელს ყოველგვარი პირობა აქვს სამეფო უფლების მოსაპოვებლად. ტარიელს სრულიად განსაკუთრებული, უდიდესი ფუნქცია აკისრია ინდოეთის მოწესრიგების საქმეში. ინდოეთის ჰარმონიზება კი საფუძველი უნდა გახდეს სხვა ქვეყნების, ანუ მსოფლიოს მოწესრიგებისა. უმთავრესი მისია ტარიელმა უნდა შეასრულოს. მან უნდა ჩაუყაროს საფუძველი სამყაროს სულიერ და ინტელექტუალურ გარდასახვას.

მართალია, ინდოეთში სარიდანისა და ფარსადანის სამეფოები შეერთდა და თითქოს მოგვარდა ქვეყნის პოლიტიკური ცხოვრება, მაგრამ მოუგვარებელი დარჩა უმთავრესი: ინდოეთის შიდასახელმწიფოებრივი მოწყობის, ტახტის მემკვიდრეობითად გადაცემის საკითხი. ამიტომ საჭიროა ახალი ძალა, რომელიც ინდოეთს საბოლოოდ გარდაქმნის და სამყაროს ჰარმონიულობას ჩაუყრის საფუძველს. ინდოეთი განახლებადია და იგი ტარიელმა უნდა განაახლოს. განახლების გზა კი ურთულეს სულიერ ცხოვრებაზე გადის. მის ცხოვრებას ღვთის განგებით წარმართავს „სარწმუნოებად, სასოებად და სიყუარული“, ხოლო „უფროდს ამათსა სიყუარული არს“ (I კორ. 13, 13).

ტარიელსა და ნესტან-დარეჯანს უპირველესად შინაგანი მთლიანობა აქვთ მოსაპოვებელი. ტარიელის გზა ინდოეთის სამეფო ტახტისაკენ ნესტან-დარეჯანზე, ხოლო გზა ნესტანისაკენ — გამოქვაბულსა და უდაბნოზე გადის. ტარიელი გაერთიანებული ინდოეთის სამეფო ტახტის მფლობელი უნდა გამხდარიყო ღვთის განგებით; მეფედ მოწოდებულმა და ორგზის სამეფო ტახტდაკარგულმა ტარიელმა თავად უნდა მოიპოვოს ინდოეთის სამეფო ტახტი და გაერთიანებული ინდოეთის მეფის ასული ნესტან-დარეჯანი. ამიტომ ტარიელს სრულიად განსაკუთრებული, უდიდესი ფუნქცია აკისრია ინდოეთის მოწესრიგების საქმეში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ინდოეთის მოწესრიგება საფუძველი უნდა გახდეს სხვა ქვეყნების, ანუ მსოფლიოს მოწესრიგებისა. უმთავრესი მისია კი ტარიელმა უნდა შეასრულოს. ფაქტობრივად, მან განახლებული მსოფლიოს მოწყობას ჩაუყარა საფუძველი. ტარიელმა, აეთანდითან და ფრიდონთან ერთად, ძველზე, ტრადიციებზე დამყარებული, მაგრამ განახლებული ჰარმონია უნდა დაამყაროს, ღვთით ბოძებული სამეფო უფლება მან ბრძოლით, ტანჯვით, დაბრკოლებათა გადალახვით უნდა მოიპოვოს, რაც იმთავითვე სამართლით განაგო ღმერთმა.

ფართობი და ლიტერატურა

1. Мифы Народов Мира, Энциклопедия, I-II, М., 2000.
2. წერეთელი ს., ანტიკური ფილოსოფია, თბ., 1968.
3. Шюре Э., Великие посвященные, М.1998.
4. ჩხეიძე ე., რიცხვთა სიმბოლიკა ქართულ ფოლკლორში, ლიტერატურული ძიებანი, XXII, თბ., 2001.
5. კოტეტიშვილი ვ., ხალხური პოეზია, თბ., 1961.
6. ძველი ქართული ლიტერატურის ძეგლები, წიგნი გამოსაცემად მოამზადა, შესავალი, შენიშვნები და ლექსიკონი დაურთო ივანე ლოლაშვილმა, თბ., 1978.
7. ნევირბული ძლისპირნი, გამოსაცემად მოამზადა, გამოკლევა და საძიებლები დაურთო გულნაზ კიკნაძემ, თბ., 1982.
8. ორბელიანი სულხან-საბა, ქართული ლექსიკონი, I-II, თბ., 1966.
9. ჯავახიშვილი ი., ქართული სამართლის ისტორია, I, თხზულებანი თორმეტ ტომად, VI, თბ., 1982.
10. ჯავახიშვილი ი., ქართული სამართლის ისტორია, II, თხზულებანი თორმეტ ტომად, VII, თბ., 1984.
11. კეკელიძე კ., ქართული ლიტერატურის ისტორია, II, თბ., 1958.
12. ნოზაძე ვ., ვეფხისტყაოსანის ვარსკვლავთმეტყველება, სანტიაგო დე ჩილე, 1957; თბ., 2005.
13. ხაზარაძე ნ., „შუღ“-ის სიმბოლიკისათვის „ქართლის ცხოვრებაში“, სამხრეთ კავკასია და ახლო აღმოსავლეთი. თბ., 2005.